

Анотація

У статті розглянуто проблематику оптимального використання інформаційних ресурсів організації як складового елемента організації ефективної діяльності підприємств. Проведено аналіз ефективності та обґрунтовано необхідність впровадження і використання ІТ-аутсорсингу як ефективного інструментарію оптимізації господарської діяльності підприємства з урахуванням рівнів спеціалізації та концентрації виробництва. Розроблено рекомендації щодо методики обрання функцій (бізнес-процесів) та прийняття рішення про доцільність їх передачі на ІТ-аутсорсинг з метою отримання додаткових вигод завдяки концентрації уваги на основній діяльності.

Ключові слова: інформаційний ресурс, ІТ-аутсорсинг, оптимізація, господарська діяльність, інформаційна технологія, бізнес-процес.

Аннотация

В статье рассмотрена проблематика оптимального использования информационных ресурсов организации как составного элемента организации эффективной деятельности предприятий. Проведен анализ эффективности и обоснована необходимость внедрения и использования ИТ-аутсорсинга как эффективного инструментария оптимизации хозяйственной деятельности предприятия с учетом уровней специализации и концентрации производства. Разработаны рекомендации по методике избрания функций (бизнес-процессов) и принятия решения о целесообразности их передачи на ИТ-аутсорсинг с целью получения дополнительных выгод благодаря концентрации внимания на основной деятельности.

Ключевые слова: информационный ресурс, ИТ-аутсорсинг, оптимизация, хозяйственная деятельность, информационная технология, бизнес-процесс.

Annotation

The article describes the problems of optimal use of information resources of the organization as a component of operational efficiency of enterprises. The analysis of the effectiveness and the necessity of the introduction and use of IT outsourcing as an efficient tool to optimize operations of the entity according to the level of specialization and concentration of production. The recommendations on the method of election of functions (business processes), and a decision on whether they are transferred to the IT outsourcing to obtain additional benefits by focusing on the core business.

Key words: information resources, IT outsourcing, optimization, operations, information technology, business process.

УДК 336.144:658.1(477+100)

Коваленко В.М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Нестор О.Ю.,
Львівський національний університет імені І. Франка

НОРМАТИВНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання підприємства України опинилися в неоднозначній ситуації. З одного боку, ринкові умови дозволяють самостійно приймати управлінські рішення, з іншого боку, це має наслідком непередбачуваність ситуації на ринку та значні ризики. Для того, щоб успішно функціонувати за таких умов, суб'єкти господарювання повинні мати в наявності відповідний інструментарій управління, використання якого дозволяє мінімізувати ризики, різного роду втрати, гарантувати стійкість на ринку.

До таких інструментів можна віднести фінансові плани. Їх розробляють з метою визначення потреб підприємства у фінансових ресурсах та збалансування цих потреб із наявними та майбутніми можливостями. В Україні таке планування для державних підприємств, а також підприємств, у яких частка державної власності перевищує 50%, є обов'язковим. Для того, щоб процес складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів на державному підприємстві відповідав встановленим вимогам, воно повинно керуватися під час фінансового планування певними нормативно-правовими актами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями визначення сутності, ролі та місця планування займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Окремі теоретико-методологічні й організаційні аспекти планування в цілому та фінансового планування зокрема, досліджувалися

українськими вченими: О. Г. Білою, І. О. Бланком, А. В. Бугай, В. З. Бугай, Г. О. Крамаренко, В. С. Марциним, А. М. Поддєрьогіним, В. М. Шелудько та ін., а також такими зарубіжними дослідниками, як: Р. Акофф, І. Ансофф, Є. Брігхем, М. І. Бухалков, П. Друкер, Т. Кунц, О. Н. Ліхачова, Д. П. Нортон, Д. Хан, Д. Хассі, Дж. К. Хорн, А. Файоль та ін.

Проте в економічній літературі недостатньо досліджено та висвітлено питання нормативно-правового забезпечення фінансового планування, з'ясовано перелік нормативних актів, якими регулюється фінансове планування на підприємствах різних форм власності.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження реального стану питань нормативно-правового забезпечення фінансового планування, з'ясування переліку підзаконних актів, якими регулюється фінансове планування на підприємствах різних форм власності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, на практиці мають місце стратегічні, поточні та оперативні плани. Під час розробки кожного з цих видів планів складають допоміжні документи, такі як графіки, баланси та бюджети.

Варто зауважити, що в ринкових умовах існують різні форми власності, які суттєво впливають на порядок складання фінансового плану для суб'єктів кожної форми господарювання.

Для того, щоб процес складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів на державному підприємстві відповідав вимогам законодавства, воно керується під час фінансового планування певним нормативно-правовим забезпеченням.

Зокрема, основоположним нормативно-правовим документом для підприємства державної форми власності є Господарський Кодекс України (ГКУ). Статтею 75 Господарського кодексу визначено, що фінансовий план державного комерційного підприємства є основним плановим документом. Це зроблено з метою посилення відповідальності посадових осіб державного комерційного підприємства, в тому числі адміністративної та з метою покращення фінансової дисципліни підприємств.

Розглянемо детальніше закладені у статті 75 ГКУ особливості господарської діяльності державних комерційних підприємств. Зокрема, у цій статті зазначено, що державне комерційне підприємство зобов'язане приймати та виконувати доведені до нього в установленому законодавством порядку державні замовлення, враховувати їх при формуванні виробничої програми, визначенні перспектив свого економічного і соціального розвитку та виборі контрагентів, а також складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік [2].

Фінансовий план підприємств – суб'єктів природних монополій та підприємств із обсягом прибутку більше 50 мільйонів гривень підлягає затвердженню Кабінетом Міністрів України, а інших підприємств – органами, до сфери управління яких вони входять, до 1 вересня року, що передує плановому.

Органи, до сфери управління яких входять державні комерційні підприємства, надають центральному органу виконавчої влади з питань економіки до 1 серпня року, що передує планованому, зведені показники фінансових планів та фінансові плани у розрізі окремих державних комерційних підприємств, які входять до сфери їх управління.

Форма та методичні рекомендації з розробки фінансового плану затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань економіки [2].

Для підприємств, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, порядок складання фінансового плану визначається Наказом Міністерства економіки України №173 від 21.06.2005 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств» [6] та Наказом Голови Агентства держмайна України №136 від 07.06.2012 «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств» [5].

Згідно Наказу Міністерства економіки України № 173 [6] та Наказу Голови Агентства держмайна України № 136 [5], існують певні вимоги до фінансового плану. До них належить те, що фінансовий план підприємства складається за визначеною формою на кожен наступний рік з поквартальною розбивкою і має відобразити очікувані фінансові результати в запланованому році.

Фінансовий план підприємства також містить довідкову інформацію щодо фактичних показників минулого року та планових показників поточного року.

Підприємство може складати фінансовий план та готувати пояснювальну записку із використанням рекомендацій щодо складання фінансового плану підприємства та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них.

При складанні фінансового плану та підготовці пояснювальної записки підприємство неухильно дотримується рекомендацій щодо складання фінансового плану та звіту про його виконання, підготовки пояснювальних записок до них, затверджених наказом Міністерства економіки України від 21.05.2005 року № 173 [6].

Згідно Наказу Голови Агентства держмайна України № 136 від 07.06.2012 [5] визначено, що фінансовий план підприємства повинен забезпечувати отримання валового прибутку та чистого прибутку, розмір яких не може бути менше ніж прогнозний показник поточного року, розрахований на базі фактично досягнутих показників 1 кварталу поточного року та прогнозних показників II, III і IV кварталів поточного року, з урахуванням прогнозованого рівня інфляції, та з дотриманням вимог постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів» (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 950 від 18.07.2007 року та № 968 від 07.09.2011 року) [8].

Контроль за своєчасним складанням фінансових планів підприємств, а також за виконанням показників затверджених (погоджених) фінансових планів підприємств здійснює Агентство держмайна України.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення управління об'єктами державної власності» від 13 березня 2012 року № 4498-VI [4], за несвоєчасне подання на розгляд, погодження або затвердження річного фінансового плану та звіту про його виконання посадові особи державного комерційного підприємства несуть адміністративну відповідальність, установлену законом.

Зокрема, у Наказі Міністерства економіки України № 173 [6] зазначено, що Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств визначає процедуру складання, затвердження (погодження) та контролю виконання фінансового плану державного комерційного та казенного підприємства, господарського товариства, у статутному фонді якого більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, суб'єкта господарювання, засновником якого є Кабінет Міністрів України.

Деякі положення цього нормативно-правового документа застаріли, однак основне його призначення – опис порядку складання фінансового плану на підприємстві та його деталізація.

У зв'язку з реформуванням Міністерства промислової політики України та Національного агентства України з управління державними корпоративними правами Указом Президента України «Про Положення про Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном» № 451/2011 від 13.04.2011 року [7] утворено Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном, котре є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Агентство держмайна України входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері управління об'єктами державної власності, в тому числі корпоративними правами держави.

Державне підприємство використовує у процесі фінансового планування Наказ Голови Агентства держмайна України № 136 від 07.06.2012 [5], котрий визначає процедуру складання, затвердження (погодження) та контролю виконання фінансових планів, державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств, які відносяться до сфери управління Агентства держмайна України.

Цей Наказ призначений для чіткої регламентації процедури підготовки, подання, виконання та звітування про виконання фінансового плану державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств, які відносяться до сфери управління Агентства держмайна України, зокрема державне підприємство.

У процесі складання фінансового плану підприємством використовуються форми звітності, зокрема форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 4 «Звіт про власний капітал».

Усі вони регулювалися до 2012 року включно Національними Положеннями (Стандартами) бухгалтерського обліку.

На офіційному сайті Міністерства фінансів України опубліковано наказ від 07.02.2013 р. № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»» [3]. Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього положення (стандарту) застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

Наказом затверджені нові форми фінансової звітності, які застосовуються починаючи із звітності за I квартал 2013 року. Згідно з цим наказом, втратив чинність наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку», яким затверджені такі Положення (стандарти) бухгалтерського обліку в частині загальних вимог до фінансової звітності, складання балансу та звітності за формами № 2, № 3, № 4.

Крім зазначених нормативно-правових актів, підприємство може розробляти різноманітні інструкції, методичні рекомендації для регламентації та покращення процесу фінансового планування.

Що стосується підприємств інших форм власності, то фінансове планування є рекомендованим для таких підприємств. Фінансовий план є програмою дій для підприємства, своєрідним орієнтиром у діяльності.

Особливо це стосується стратегічного планування, котре для новостворених підприємств здійснюється у формі бізнес-плану, в якому визначаються і обраховуються показники усіх сфер діяльності суб'єкта господарювання.

Без здійснення фінансового планування на всіх трьох рівнях підприємство не зможе довго утриматися на плаву. Форми фінансових планів для таких підприємств законом не регламентуються, проте на практиці основні вимоги щодо змісту планових документів зазвичай сформовані.

Аналізуючи досвід розвинутих країн, зокрема США, Японії та Німеччини [9], можемо зробити наступний висновок: нормативно-правове забезпечення фінансового планування у кожній країні є належним чином відпрацьовано відповідно до специфіки кожної країни. Зважаючи на значно більший досвід діяльності в умовах ринкової економіки та стабільніше законодавство, суб'єктам господарювання в цих країнах значно легше спланувати свою діяльність.

Що ж стосується безпосередньо внутрішньофірмового планування, то у зарубіжних компаніях виділяються наступні види планів:

- Corporate Charter (статут) – задає фундаментальні цілі підприємства і корпоративні стандарти, орієнтацію на ринки, структуру власності, позиціонування підприємства і відносин з власниками і співробітниками;

- Strategic Business Plan (стратегічний бізнес-план) – формується на п'ять-десять років і визначає стратегії фінансування і випуску продукції, зростання об'єму продажів, частки ринку.

Основу планування більшості середніх і дрібних підприємств складають річні бюджети з їх подальшою деталізацією у вигляді операційних бюджетів, що складаються на квартал, місяць, тиждень. До них відносять:

- Business Plan (бізнес-план) - формується на один – три роки (часто з розбиттям по кварталах) і уточнює джерела інвестицій, задає напрями розвитку виробничих потужностей, вимоги до персоналу, матеріальних і фінансових ресурсів. Включає укрупнений план продажів в грошовому виразі;

- Sales and Operation Plan (план збуту і виробництва – портфель продукції) – формується на рік-два, уточнює бізнес-плани [1].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, дослідивши нормативно-правове забезпечення фінансового планування як на вітчизняних, так і на зарубіжних підприємствах, можемо зробити наступні висновки: фінансове планування як важлива складова фінансового менеджменту держави в цілому і суб'єктів господарювання зокрема не може здійснюватися без відповідних нормативних основ.

Для вітчизняних підприємств фінансове планування є інструментом, який дозволяє мінімізувати ризики, різного роду втрати, гарантувати стійкість на ринку. Значно утруднює його застосування нестабільність нормативно-правового середовища всередині країни.

Що стосується зарубіжної практики, то розвинуті країни мають певний досвід, причому вагомий, діяльності фірм в умовах ринкового середовища. Відповідно, ці напрацювання разом зі стабільнішою ситуацією дають змогу значно продуктивніше застосовувати фінансове планування та досягати кращих результатів.

Бібліографічний список

1. Белый Е. М. Периодичность и горизонты планирования в зарубежных и российских компаниях (метод последовательных приближений) / Е. М. Белый, А. В. Кузнецов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2004. – № 3. – С. 10-15.

2. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Минфин утвердил новые формы финансовой отчетности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/ShowArticle.aspx?a=35796>

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення управління об'єктами державної власності : Закон України від 13 березня 2012 року № 4498-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4498-17>

5. Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх підприємств : Наказ Голови Агентства держмайна України №136 від 07.06.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ppa.gov.ua/regulatory_assets/agency_documents/33562/

6. Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансових планів державних підприємств, акціонерних, холдингових компаній та інших суб'єктів господарювання, у статутному фонді яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі, та їх дочірніх

підприємств : Наказ Міністерства економіки України №173 від 21.06.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0729-05>

7. Про Положення про Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном : Указ Президента України №451/2011 від 13.04.2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/13432.html>

8. Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1673 (Із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 950 від 18.07.2007 року та № 968 від 07.09.2011 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1673-2006-п>

9. Степура В. В. Світовий досвід фінансового планування / В. В. Степура // Науково-виробничий журнал «Часопис економічних реформ». – Луганськ: СНУ ім. В.Даля. – 2012. – № 1 (5). – С. 41-44.

Анотація

У статті розглянуто проблеми нормативно-правового забезпечення фінансового планування, перелік підзаконних актів, якими регулюється фінансове планування на підприємствах різних форм власності. Особливістю підходу є дослідження основних нормативно-правових актів, котрі складають основу фінансового планування для вітчизняних підприємств. Проведено аналіз вимог, згрупованих за формами власності, поставлених нормативними документами до фінансових планів підприємств. Вивчено досвід зарубіжних країн у сфері нормативно-правового забезпечення фінансового планування.

Ключові слова: підприємства, фінансове планування, нормативні основи планування, нормативно-правові акти.

Аннотация

В статье рассмотрены проблемы нормативно-правового обеспечения финансового планирования, перечень подзаконных актов, которыми регулируется финансовое планирование на предприятиях различных форм собственности. Особенностью подхода является исследование основных нормативно-правовых актов, которые составляют основу финансового планирования для отечественных предприятий. Проведен анализ требований, сгруппированных по формам собственности, поставленных нормативными документами в финансовых планов предприятий. Изучен опыт зарубежных стран в области нормативно-правового обеспечения финансового планирования.

Ключевые слова: предприятия, финансовое планирование, нормативные основы планирования, нормативно-правовые акты

Annotation

The article deals with the legal provision of financial planning, list of regulations governing financial planning in enterprises of different ownership. Feature of the approach is the study of the basic normative - legal acts of the which constitute the basis of financial planning for domestic enterprises. Analyze the requirements that are set by these regulations to the financial plans of enterprises, and these requirements are grouped by type of ownership. Studied the experience of foreign countries in the regulatory framework of financial planning.

Key words: enterprises, financial planning, normative foundations of planning, normative - legal acts